

Meridiane

SURORILE SIAMEZE... ȘI PROBLEMELE MAJORE ALE VIEȚII

Nu de mult, un critic literar pe care, ca în nuvelele secolului XIX, ne vom mulțumi să-l desenăm numai prin inițialele sale, R.L., declara la postul de radio Paris :

„Una din carențele principale ale dramaturgiei țărilor de dincolo de cortina de fier (e vorba de țările socialiste — n.n.) este ignorarea totală a problemelor majore ale vieții, izgonirea lor de pe scenele teatrelor, trecerea pe primul plan a chestiunilor mărunte, meschine și neinteresante.“

Judecata e mai mult decît severă, iar judecătorul e mai mult decît necruțător. Cele spuse de el ne îndeamnă să povestim următoarele :

Leonida și Leonora sînt surori. Ba chiar surori gemene. Mai mult decît atît, ele sînt surori siameze : în dreptul coastelor, trupul uneia se continuă cu trupul celeilalte, între cele două corpuri existînd astfel o sudură indisolubilă.

Ajunse la vîrsta de 19 ani, Leonidei și Leonorei li se pun probleme care se ridică în mod obișnuit oricărei fete de această vîrstă. Numai că, bineînțeles, orice fată rezolvă aceste probleme în mod strict individual, în timp ce siamezele noastre sînt obligate de capriciul naturii să le rezolve în colectiv. E drept, un colectiv redus, de numai două persoane, dar foarte strîns unit, nu numai la figurat, ci și în cel mai propriu sens al cuvîntului.

Ce vor face deci Leonora și Leonida atunci cînd va fi vorba de căsătorie ? Există și un soț în perspectivă. Dar acesta se lovește de unele dificultăți, greu de înfrînt. Mai întîi, el nu reușește să se decidă care din cele două surori îi va fi nevastă. Nu numai atît, nu izbuteste nici măcar să știe care este Leonida și care Leonora. A-

poi, el este destul de tulburat la gîndul că viitoarea sa cumnată, oricare dintre surori ar fi, va fi un martor permanent și extrem de apropiat al întregii sale existențe conjugale.

Toate acestea îl fac pe soțul în spe să ezite îndelung înainte de a lua o hotărîre. Enervată de șovăiala lui, Leonida, ființă cu un temperament duios și cu sentimente pline de gingășie, îl ucide implintindu-i în spate un cuțit.

Părinții siamezelor sînt cam plicticiți de cele întimplute. Nu de altceva, dar sufrageria lor este strîmtă și cadavrul incurcă locul. Drept care este chemat comisarul cartierului, care ia act cu multă nonșalanță de crima comisă. Prietenul victimei, care își face tocmai atunci apariția, protestează cu vehemență împotriva atitudinii de nepăsare a forței publice. Dar comisarul, calm, îl lămurește că Leonida este la a șasea omucidere și că ea va putea continua, nevîngherită, să-și trimită pretențiile într-o lume mai bună, deoarece justiția este neputincioasă: orice condamnare a Leonidei la închisoare ar însemna întemnițarea pe nedrept a Leonorei, siameza nevinovată. Iar o eventuală execuție a Leonidei este de neconceput, întrucît moartea unei surori ar antrena imediat și pieirea celeilalte.

Mulțumit de explicațiile căpătate, prietenul victimei încetează să mai protesteze și descoperă că cele două surori sînt foarte draguțe. Care e mai atrăgătoare ? Leonida sau Leonora ? Și iată că prietenul devine și el un soț în perspectivă. Adică, o victimă în perspectivă.

Ce legătură există între critica domnului R.L. și aventurile matrimoniale-asasine ale surorilor siameze ? Există o legătură la fel de strînsă ca între

sus-pomenite surori. Căci cele povestite pînă acum constituie subiectul detaliat al piesei radiofonice *O cerere în căsătorie* de Simon Dubreuilh, transmisă la 9 mai, anul acesta, de postul de radio Paris. Același post la care domnul R.L. tuna și fulgera împotriva izgonirii din teatru de către dramaturgia realist-socialistă a problemelor majore ale vieții. Cu alte cuvinte, piesa aceasta constituie o ilustrare, neintenționată dar binevenită, a tezelor domnului R.L.

Ei da, iată o problemă majoră și la ordinea zilei. Să medităm cu toții la soarta surorilor siameze! Să reflectăm profund la dilemele ce se pun celor care vor să le devină soți! Să ne oprim asupra nepuținței juridice de a sancționa pe una din surori dacă cealaltă este inocentă!

Și iată un alt model, un alt exemplu de tratare serioasă a temelor majore ale vieții: piesa *Ultima bandă* de scriitorul irlandez Samuel Beckett.

În această importantă lucrare dramatică, asistăm la audierea unei benzi de magnetofon de către un personaj care este nu numai principalul, ci și unicul erou al piesei. El și-a alcătuit în trecut un jurnal intim. Folosind cuceririle tehnicii, personajul nostru nu și-a scris jurnalul, ci l-a înregistrat pe bandă magnetică. În fața noastră, un moșneag decrepit și respingător ascultă, rinjind și infulecînd lacom trei banane, cum se deapănă amintirile unei tinereți și maturități consacrate aproape exclusiv cuceririlor amoroase. De întîmplat nu se întîmplă nimic, nici în clipa de față, nici în trecut, nici pe scenă, nici în afara ei. Bătrînul ascultă timp și indiferent vocea celui care odinioară a fost el însuși. Din cînd în cînd, el face cite un comentariu scurt și confuz, pentru ca la sfîrșit

să așeze cu grijă benzile în cutiile lor și să închidă magnetofonul. Cortina!

Aceasta este piesa lui Samuel Beckett despre care vajnicul critic R.L. are următoarea părere:

„Ultima bandă reprezintă apogeul creației beckettiene. În ea răsună ecoul confruntării omului cu neantul. Este o adevărată lecție de dramaturgie modernă.“

Să încercăm să facem un bilanț al părerilor domnului R.L. În coloana din stînga vom trece temele care i se par mărunte, meschine și neinteresante, și care apar de regulă în dramaturgia țărilor socialiste: munca, dragostea (mai precis, dragostea milioanei de oameni cu o normală structură fizică și psihică), lupta pentru eliberarea omului de exploatare, pentru demnitatea umană, pentru pace în lume!

În coloana din dreapta să notăm „temele majore ale vieții“, conform canoanelor domnului R.L.: măritișuș surorilor siameze, suvenirurile erotice ale moșnegilor ramoliți și în general orice variație grotescă pe o temă absurdă!

A spune că o astfel de judecată critică răstoarnă adevărul cu capul în jos înseamnă a fi cu mult mai indulgent decît o merită domnul R.L. Din păcate pentru domnia-sa, ca și pentru toți cei care asemenea lui militează pentru „antiteatru“, pentru piese monstruoase cu subiecte patologice, publicul din Franța condamnă cu hotărîre o astfel de dramaturgie. Sentința este capitală, iar execuția se face prin absența sistematică a spectatorilor din sălile unde se reprezintă aceste piese.

Și chiar domnul R.L., care crede că poate exista teatru fără subiect, fără actori, fără decor, fără acțiune, chiar domnul R.L. trebuie să recunoască că teatru fără spectatori nu există.

Arlechin

STAGIUNEA TEATRALĂ ÎN R. S. CEHOSLOVACĂ*)

Stagiunea teatrală 1959—1960 a dovedit o dată mai mult că în arta spectacolului există prezentă o puternică tradiție artistică ce pleacă de la E. F. Burian, pe de o parte, și de la Voskovec și Werich, pe de altă parte, iar în ceea

ce privește teatrul slovac, de la Viktor Sulc, Jan Jamnicki, de la teatrul realist al lui Jan Borodac.

Tradiția lui E. F. Burian a putut fi descifrată în stagiunea trecută mai ales, în montarea repertoriului clasic universal, în înscenarea lui *Hamlet*, a dramei *Torquato Tasso* de Goethe, în *Cidul* de Corneille și, într-o bună mă-

*) Articol scris special pentru revista „Teatrul“.